

De Partij van de Arbeid, Democraten 66, GroenLinks en Lokaal Centraal hebben overeenstemming bereikt over een coalitieakkoord voor de periode 2010 - 2014.

Het **motto** voor de komende periode is "**solidair en uitdagend**". Hiermee vatten we de twee hoofdrichtingen van dit coalitieakkoord samen. Solidair staat voor de saamhorigheid met de zwakkeren in de samenleving. Ondanks de soms forse bezuinigingen die in dit coalitieakkoord zijn aangekondigd zijn de mensen, die het moeilijk hebben in onze samenleving, ontzien. Uitdagend staat voor het aangaan van de uitdaging om de gemeente Hoogezand-Sappemeer in de komende jaren nog beter op de kaart te zetten en uit de bezuinigingen en ombuigingen op creatieve wijze kansen te creëren om versterkt de toekomst tegemoet te kunnen treden. Ook staat het voor de uitdaging aan de inwoners van deze gemeente om mee te denken, mee te praten en mee te doen. En het is de basis en het uitgangspunt voor de coalitiesamenwerking.

Dit coalitieakkoord is nadrukkelijk een **akkoord op hoofdlijnen**. De belangrijkste speerpunten voor de komende periode vormen de kern van het akkoord. Bovendien : de maatschappelijke ontwikkelingen gaan zo snel en de opgaven waarvoor we staan zijn zo complex, dat op dit moment niet voor de hele 4 jaar tot op detail niveau kan worden vastgelegd hoe de uitvoering van het beleid eruit moet zien. Daarom is volstaan met het aangeven van de beleidskaders. Ook vinden we het belangrijk dat er ruimte is voor niet collegepartijen, burgers, instellingen en bedrijven om met ons mee te denken over invulling van de aangegeven kaders.

Prominent aspect is in de komende jaren de noodzakelijke **bezuinigingen/ heroverwegingen**. Bij de opstelling van het akkoord is uitgegaan van de meest actuele financiële gegevens, zoals neergelegd in bijlage 1, het Financieel Beeld 2010-2014. Ook voor de bezuinigingsvoorstellen geldt dat het gaat om besluiten op hoofdlijnen. De aangegeven bezuinigingen kunnen worden aangemerkt als taakstellingen, waarbij het bedrag vaststaat, maar de invulling niet. Uitwerking dient plaats te vinden ten behoeve van afzonderlijke besluitvorming in de raad. Voor de jaren 2011 en 2012 hebben wij de bezuinigingen concreet ingevuld, voor 2013 en 2014 nog niet.

Bij de **opzet** van het coalitieakkoord is rekening gehouden met de indeling van de programmabegroting. Dat vergemakkelijkt de vertaling van het akkoord in de gemeentelijke cyclus van planning en control.

Per begrotingshoofdstuk is aangegeven :

- visie
- belangrijkste activiteiten
- hoofdlijnen van de bezuinigingen

De bezuinigings- en ombuigingsvoorstellen, waarover de coalitie overeenstemming heeft bereikt, zijn gebaseerd op en verwijzen naar de suggesties uit de zgn. voorstudie, die als bijlage 2 aan dit coalitieakkoord is gehecht. De voorstellen zijn per hoofdstuk vermeld. De bezuinigingen en ombuigingen met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn vermeld in hoofdstuk 10. Daar is ook een samenvatting opgenomen van de totale bezuinigingen, bedragen voor nieuw beleid en een voorstel met betrekking tot dekking van een en ander (bijlage 3).

Het coalitieakkoord bestaat uit de volgende hoofdstukken :

1. bestuur en burger
2. veiligheid
3. bereikbaarheid
4. economische zaken
5. onderwijs
6. cultuur en recreatie
7. welzijn en zorg
8. milieu
9. wonen
10. financiën

Hoofdstuk 1 bestuur en burger

Het bestuur is er voor de burgers en niet andersom. De afstand tussen bestuur en burgers moet klein zijn. De overheid moet transparant, klant- en servicegericht optreden. Ook de administratieve lastendruk voor burgers en bedrijven moet worden verminderd. Wij willen burgers betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van beleid. Dat gebeurt al door inspraak, wijkbudgetten e.d., maar dat kan nog op meer manieren plaatsvinden.

Voornemens :

- Onderzoeken of vergroting van de burgerparticipatie mogelijk is. Daarbij wordt nagegaan of succesvolle voorbeelden elders in den lande ook in onze gemeente toepasbaar zijn. Burgerparticipatie omschrijven wij als : samen met burgers, organisaties en bedrijven inhoud geven aan (delen van) plannen of beleid met het doel de kwaliteit en het draagvlak daarvan te vergroten.
- Verdere verbetering van dienstverlening aan burgers en bedrijven door het inrichten van één loket voor diensten, verbetering van telefonische bereikbaarheid, het houden van klanttevredenheidsonderzoeken e.d.
- Termijnen van afhandeling worden gehaald zowel bij de afdoening van brieven als bij beschikkingen, bezwaarschriften en klachten
- De ingezette deregulering voortzetten, maar daarbij moet meer resultaat worden geboekt dan in de afgelopen periode

De samenwerking met Slochteren willen wij uitbreiden. Dit heeft betrekking op het definitief maken van de gestarte samenwerking op een aantal terreinen en op het uitbreiden van samenwerking naar andere terreinen.

In de komende periode willen wij de gemeentebegroting opzetten vanuit de zgn. maatschappelijke effecten. Daarbij wordt het gemeentelijk beleid specifiek en meetbaar geformuleerd, zodat kan worden nagegaan of het beleid tot het vooraf beoogde effect heeft geleid. In 2013 moet de begroting volgens deze opzet zijn ingericht.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 15-17

	2011	2012	2013	2014
Regiovisio	pm	pm	pm	pm
Overig : personeel	-1.350	61.150	61.150	61.150
Overig : direct	25.200	35.200	35.200	35.200
Totaal	23.850	96.350	96.350	96.350

Toelichting :

- Regiovisie : in overleg met de andere deelnemende gemeenten nagaan of verlaging van de jaarlijkse bijdrage haalbaar is; alternatief kan zijn het éénmaal niet doen van de jaarlijkse bijdrage
- overige bezuinigingen conform voorstudie

Hoofdstuk 2 veiligheid

De overheid is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid. Maar ook burgers en organisaties spelen hierin een rol. Ze werken samen aan een veilige en leefbare samenleving. De gemeente treedt op als regisseur. Een integrale aanpak van het veiligheidsbeleid is nodig. Handhaving van wetten en regels is noodzakelijk. Waar mogelijk zal de gemeente hierbij een actieve rol spelen. Ook de inzet van politie en stadswachten is daarbij van belang.

Voornemens :

- Binnen het veiligheidsbeleid heeft de komende jaren het voorkomen van en optreden tegen huiselijk geweld en overlast door jongeren de hoogste prioriteit.
- De buurtagent moet zichtbaarder worden in de wijken en buurten. Het meldpunt overlast blijft gehandhaafd.
- Er zal worden onderzocht of de bevoegdheden van stadswachten kunnen worden uitgebreid, zodat zij ook verbaliserend kunnen optreden en een grotere rol kunnen spelen bij handhaving.
- Het horecaconvenant blijft de basis voor het bestrijden van overlast in het uitgaansgebied.
- Behoud van een eigen lokaal brandweerkorps achten wij van groot belang.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 17-18

	2011	2012	2013	2014
Controles	155.000	155.000	155.000	155.000
Overig : personeel	1.000	1.000	1.000	1.000
Overig : direct	8.900	8.900	8.900	8.900
Totaal	164.900	164.900	164.900	164.900

Toelichting :

- het terugdringen van controles op het gebied van brandveiligheid, APV, bouw, milieu en gebruik is voorshands voor 50% meegenomen; wel nagaan of 100% haalbaar is
- bezuiniging op stadswachten is niet aanvaard
- afschaffen visvergunning akkoord
- doorberekening regionale werkzaamheden crisismanagement is aanvaard
- verlagen of stopzetten bijdrage Hulpverlening en Openbare Gezondheidszorg (H&OG) is voorshands niet als bezuiniging ingeboekt; in de gemeenschappelijke regeling zal dit wel als bezuinigingsvoorstel worden ingebracht

Hoofdstuk 3 bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid van de gemeente is essentieel voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Verbetering daarvan is nodig, zowel voor wat betreft het openbaar vervoer als voor het autoverkeer. Voor fietsers en voetgangers moeten voldoende en veilige voorzieningen aanwezig zijn. De verkeersveiligheid in algemene zin is een belangrijk aandachtspunt.

Een belangrijke rol is weggelegd voor het vervoersknooppunt in het stadscentrum. Daar moeten goede overstapmogelijkheden komen voor bus- en treinreizigers van en naar Groningen. Zie ook hoofdstuk 9.

Voornemens :

- Het gebruik van de ‘servicebus’ moet verder worden gestimuleerd. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid om het zittend ziekenvervoer voor ouderen weer mogelijk te maken.
- Doorgaand verkeer door het stadshart moet worden beperkt. Doorgaand verkeer vanuit zuidelijke richting (Veendam, Stadskanaal) moet zoveel mogelijk buiten het stadshart worden omgeleid. In de komende periode zal ten aanzien van dit verkeer onderzoek moeten plaatsvinden naar de oostelijke ontsluiting richting de A7. De resultaten van dat onderzoek moeten worden betrokken bij de verdere invulling van de plannen voor het stadscentrum.
- Wij vinden het belangrijk, dat de Klinker zo snel mogelijk wordt doorgetrokken naar de Vosholen. Dit zal een verlichting betekenen voor de Kerkstraat, Hoofdstraat, de Kalkwijck en het woongebied ter plaatse.
- Het parkeren bij scholen verloopt chaotisch en is daardoor gevaarlijk. Een stopverbod in de directe omgeving van de basisscholen kan zulke situaties voorkomen.
- Het gratis parkeren moet worden behouden.
- Bij stations en bushaltes moeten voldoende mogelijkheden zijn voor het veilig stallen van fietsen. Realisering van een bewaakte fietsenstalling bij het winkelcentrum De Hooge Meeren vinden wij belangrijk. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de Hooge Meeren. Van de gemeente mag geen structurele bijdrage worden verwacht.
- In de afgelopen jaren zijn goede ervaringen opgedaan met het onderhoud van wegen en groen op basis van sturing op kwaliteit en niet op kwantiteit. De kwaliteit zal de komende jaren zoveel mogelijk op het huidige peil worden gehouden.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 18-20

	2011	2012	2013	2014
Overig : personeel	13.000	35.000	35.000	35.000
Overig : direct	20.000	30.000	30.000	30.000
Totaal	33.000	65.000	65.000	65.000

Toelichting :

- invoeren betaald parkeren niet aanvaard
- overigens conform voorstudie
- v.w.b. de Agenda voor de Veenkoloniën zal worden nagegaan wat de gevolgen van het beëindigen van deelname zijn; indien daaruit blijkt dat het verstandig is te blijven deelnemen, dan zal het hiermee gepaard gaande bedrag elders binnen dit hoofdstuk moeten worden bezuinigd

Hoofdstuk 4 economische zaken

De gemeente is van oudsher vooral een industriegemeente. In de afgelopen jaren is het belang van het midden- en kleinbedrijf voor de werkgelegenheid fors toegenomen ondermeer ten gevolge van de groei van de Hooge Meeren, Martenshoek en het Winkelpark. Ook de zorg- en dienstensector wordt een steeds belangrijker werkgever.

Wij willen ook de komende jaren blijven werken aan een divers aanbod van werkgelegenheid en bedrijven. De gemeente zal moeten blijven investeren in een gunstig vestigingsklimaat. Behoud van bestaande bedrijven en werkgelegenheid is van groot belang. Daarnaast zal nog meer dan in het verleden moeten worden geïnvesteerd in het aantrekken van nieuwe bedrijven. Samenwerking met ondernemers is daarbij noodzakelijk. Van hen wordt ook in financiële zin een bijdrage verwacht. Verder is duurzaamheid een nadrukkelijke aandachtspunt.

Het hebben van werk is zeer belangrijk. Het verschaft mensen niet alleen inkomen, maar draagt ook bij aan het gevoel van eigenwaarde en zorgt voor sociale contacten. Werk houdt mensen betrokken bij de samenleving.

Voornemens :

- Doorgaan met het huidige beleid om de bestaande bedrijventerreinen op te knappen
- Regionale samenwerking zoeken op het gebied van het aantrekken van nieuwe bedrijven
- Blijven investeren in het scheppen van een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven
- Blijven inzetten voor het behoud van een werkplein inclusief het UWV in onze gemeente
- Meer inzet plegen op het gebied van werving en acquisitie van bedrijven en promotie van de gemeente als aantrekkelijke vestigingsplaats

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 20

	2011	2012	2013	2014
Totaal	40.000	40.000	40.000	40.000

Toelichting :

- aan de in de voorstudie genoemde budgetten wordt het budget voor citymarketing toegevoegd; op het totaal van die bedragen wordt een taakstellende bezuiniging van € 40.000 afgesproken

Aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen

In hoofdstuk 10 is aangegeven, dat er aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen nodig zijn. Deze zijn niet in bovenstaande tellingen opgenomen, maar zijn hieronder voor de volledigheid wel afzonderlijk vermeld.

	2011	2012	2013	2014
Werkdeel	50.000			

Toelichting :

- voor één jaar (2011) worden de kosten van 1 FTE van de afdeling Onderwijs, Economie en Werk ten laste van het werkdeel Wet Werk en Bijstand gebracht

Hoofdstuk 5 onderwijs

Goed onderwijs is een basisvoorwaarde voor de cognitieve ontwikkeling van kinderen en voor hun sociale en maatschappelijke ontwikkeling. Goed onderwijs en een goede opleiding bieden betere kansen op het krijgen van betaald werk. Onderwijs is daarom ook een goed middel om te komen tot participatie (deelnemen aan de maatschappij). Op dit aspect wordt ook ingegaan in hoofdstuk 7.

Het opleidingsniveau in de gemeente is landelijk gezien laag. Wij willen daarom inzetten op verbetering van de kwaliteit van het onderwijs in onze gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting en scheidt randvoorwaarden, die bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs.

Voornemens :

- Het stimuleren van nieuwe projecten zoals verlengde schooldag, schakelklassen, weekend- of summerschool mits deze gericht zijn op het verbeteren van taal- en rekenvaardigheden
- Jongeren die niet naar school gaan en of niet werken worden actief opgespoord en direct in een traject geplaatst
- Het VMBO moet nauw samenwerken met het bedrijfsleven om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Actieve samenwerking kan nieuwe wegen openen naar leer-werk combinaties en praktijkonderwijs. Wij willen stimuleren, dat bij het Aletta Jacobs College vakcolleges worden opgezet.
- We vinden dat de kinderboerderij en milieueducatie een waardevolle functie hebben en niet mogen worden beperkt.
- Er zal worden onderzocht welke voordelen of nadelen verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs kan bieden

Onderwijs huisvesting

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de huisvesting van het basis- en voortgezet onderwijs heeft betrekking op de volgende aspecten :

- goede en veilige bereikbaarheid van scholen
- gebouwen die in goede staat verkeren en zijn ingericht om onderwijs te kunnen bieden dat aansluit bij de ontwikkeling van leerlingen
- gebouwen die voldoen aan de maatschappelijke eisen van deze tijd (opvang; brede school e.d.)

De fysieke en functionele kwaliteitseisen voor schoolgebouwen zijn in de afgelopen jaren gewijzigd. Niet alle scholen voldoen daar op dit moment aan en daarin zal dus moeten worden geïnvesteerd. Anderzijds dwingen de economische omstandigheden en de begrotingspositie de gemeente om te onderzoeken op welke wijze de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet. Dit vereist nadenken over de toekomstige ontwikkelingen. Daarbij zijn b.v. fusie van scholen, het huisvesten van meer scholen in één gebouw, combineren van meerdere functies in een wijkvoorziening e.d. bespreekbaar.

- Kortom : we willen in 2010 een onderzoek houden alvorens ingrijpende investeringen in schoolgebouwen worden gedaan. Uiteraard zullen noodzakelijke investeringen om knelpunten in ruimte en onderhoud op te kunnen lossen moeten plaatsvinden.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 21

	2011	2012	2013	2014
Personeel	20.000	50.000	60.000	80.000
Direct	60.000	130.000	240.000	320.000
Totaal	80.000	180.000	300.000	400.000

Toelichting :

- de bezuinigingstaakstelling voor 2011 en 2012 is hard; voor 2013 e.v. is de haalbaarheid afhankelijk van het uit te voeren onderzoek

Hoofdstuk 6 cultuur en recreatie

Culturele, educatieve en recreatieve voorzieningen dragen bij aan een beter imago van onze gemeente en leveren een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Cultuurparticipatie draagt bij aan het ontwikkelen van een gemeenschappelijke identiteit. Cultuur bindt.

Kunst, Cultuur en Recreatie werken als hefboom voor participatie en emancipatie. Het bezoeken van een film, voorstelling of tentoonstelling, het lezen van een boek, het ondernemen van een fiets- of boottochtje, relaxen op het Meerwijkstrand of het zelf scheppen van kunst zorgen voor genieten en ontmoeting.

Sport is het cement van de samenleving. Sport scheidt een gevoel van gezamenlijkheid, 'teamspirit' en onderling respect. Investeren in sport is ook investeren in de aanpak van maatschappelijke problemen, zoals het langs elkaar heen leven van bevolkingsgroepen en probleemgedrag van jongeren. Sport is ook van belang voor de gezondheid van individuele mensen. Juist in een tijd waarin steeds meer volwassenen en kinderen overgewicht ontwikkelen, is het goed dit belang te benadrukken.

Sporten is mogelijk dankzij de verschillende gemeentelijke en particuliere sportvoorzieningen, zoals het zwembad, de tennishal en de voetbalvelden, en de vele sportverenigingen in onze gemeente. Zij zijn een belangrijke partner voor sport en bewegen, omdat ze beschikken over ervaring en kennis om sport aan te bieden en accommodaties en materialen in bezit hebben. Het is belangrijk dat er een breed aanbod van sportclubs blijft bestaan. Dit komt in gevaar, omdat het voor sportclubs steeds moeilijker wordt voldoende vrijwilligers te vinden.

Voornemens :

- Onderzoeken onder welke voorwaarden de openingstijden van de bibliotheek in de Hooge Meeren kunnen worden aangepast m.n. in het weekend.
- Ondersteunen particuliere initiatieven om te komen tot kleinschalige bedrijfjes rondom het Oost-Groninger vaarcircuit.
- Het Gorechtpark moet nog meer een doe-park worden; de jaarlijkse outdoordag wordt voortgezet; onderzoeken of seizoensgebonden activiteiten zoals schaatsen en kanoën hier een vaste plek kunnen krijgen.
- Onderzoek doen naar een sport- en gezondheidsboulevard aan de Nieuweweg.
- Het realiseren van een passantenhaven in Martenshoek ondersteunen als onderdeel van de algehele ontwikkeling van Martenshoek. Zie daarover hoofdstuk 9
- Een herijking van het beeldkwaliteitsplan voor het historische lint. Er moet een beter instrumentarium komen om het historische lint te beschermen.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 21-25

	2011	2012	2013	2014
Bibliotheek	0	60.000	80.000	80.000
Kielzog	40.000	150.000	150.000	150.000
Kalkwijk	25.000	40.000	55.000	70.000
sport	10.000	50.000	50.000	50.000
cultuur/recreatie overig	0	30.000	30.000	30.000
openbaar gebied	0	440.000	440.000	440.000
Totaal	75.000	770.000	805.000	820.000

Toelichting :

- de in de voorstudie opgenomen bedragen t.a.v. sport bleken onjuist; daarom is een aangepaste taakstelling opgenomen; de rijksbijdrage voor BOS ter grootte van € 132.000 wordt stopgezet; als gevolg daarvan vindt al een forse bezuiniging plaats op sport
- bij bezuinigen op het Kielzog en het Sportcentrum zal ook verzelfstandiging een te onderzoeken aspect zijn

Aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen

In hoofdstuk 10 is aangegeven, dat er aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen nodig zijn. Deze zijn niet in bovenstaande tellingen opgenomen, maar zijn hieronder voor de volledigheid wel afzonderlijk vermeld.

	2011	2012	2013	2014
Bibliotheek	100.000	100.000	100.000	100.000
Kielzog	150.000	150.000	150.000	150.000
Totaal	250.000	250.000	250.000	250.000

Hoofdstuk 7 welzijn en zorg

In hoofdstuk 3 hebben wij aangegeven, dat wij behoud en uitbreiding van bestaande en nieuwe werkgelegenheid en bedrijven van groot belang vinden en wat onze inzet in de komende jaren zal zijn. Desondanks hebben veel mensen in onze gemeente op dit moment geen werk en de economische omstandigheden vergroten dit probleem alleen nog maar.

Wij willen er alles aan doen om mensen weer aan het arbeidsproces te laten deelnemen. Uitgangspunt is dat mensen niet verloren mogen gaan voor de arbeidsmarkt. Daarbij is speciale aandacht nodig voor mensen die een kwetsbare positie innemen.

De inzet van de middelen voor het begeleiden van mensen naar werk moet wel zo efficiënt en effectief mogelijk gebeuren.

Voor mensen, die ondanks alle inspanningen geen plaats op de arbeidsmarkt kunnen vinden geldt dat ze maatschappelijk nuttige arbeid of vrijwilligerswerk verrichten. Ons uitgangspunt is : iedereen doet mee.

Mensen, die door welke oorzaak dan ook op of onder de armoedegrens zijn geraakt verdienen hulp en ondersteuning om volwaardig aan de samenleving te kunnen blijven deelnemen.

Mensen die in de problemen zijn gekomen krijgen hulp om deze problemen op te lossen.

Voornemens :

- Mensen, die kortgeleden werkloos zijn geworden en die een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt hebben, worden snel van werk naar werk begeleid
- Een evaluatie van de inzet van de middelen voor het begeleiden van mensen naar werk; er moet worden nagegaan op welke wijze deze middelen effectiever en efficiënter kunnen worden ingezet
- Mensen met enige/ een grote afstand tot de arbeidsmarkt zullen worden gestimuleerd om te gaan werken met behoud van uitkering; het gaat om het verrichten van maatschappelijk nuttig werk in de wijk waarin deze mensen wonen; dit is mede van belang om deze mensen uit hun sociale isolement te halen
- Wachtlijsten bij de schuldhelpverlening voorkomen
- Het kwijtscheldingsbeleid voor de gemeentelijke belastingen zal worden gehandhaafd
- Het minimabeleid zal zoveel mogelijk worden gehandhaafd
- Blijven inzetten op verbetering van de communicatie naar degenen, die gebruik kunnen maken van het sociale vangnet; op die manier willen we het niet-gebruik terug dringen
- Voor wat betreft jeugd en jongeren wordt een evaluatie gehouden ten aanzien van het jongerencentrum en de programmering daarvan. Daarbij zal de verruiming van de openingstijden worden betrokken alsmede de mogelijkheid om een poppodium, dat door jongeren zelf wordt gerund, te realiseren.
- Het instellen van een jongerenraad om de jongeren meer bij het gemeentelijk beleid te betrekken.

Evaluatie welzijnsbeleid

Een grondige evaluatie van het welzijnsbeleid is op zijn plaats is. De beleidskeuzes uit het verleden moeten tegen het licht worden gehouden. Er moet worden nagegaan of we de goede dingen nog doen. Er moeten nieuwe toekomstgerichte keuzes worden gemaakt op het gebied van het jeugdbeleid, ouderenbeleid, vrijwilligerswerk, school jeugd akkoord e.d. Het gaat daarbij ondermeer om samenhang en efficiency.

Multifunctioneel Centrum Westerbroek

Essentieel voor de leefbaarheid van een dorp is de aanwezigheid van voorzieningen zoals een school, een dorps huis en sportvoorzieningen.

Het op peil houden of brengen van dit soort voorzieningen op allerlei verschillende locaties is financieel gezien niet efficiënt en ook niet haalbaar. Daarom is een plan ontwikkeld voor de combinatie van een dorps huis, gymlokaal en de voetbalvereniging in een nieuw te bouwen MFC Westerbroek. Wij willen aan de realisatie meewerken door het beschikbaar stellen van een gemeentelijke bijdrage.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 25-28

	2011	2012	2013	2014
Welzijnsinstellingen	50.000	120.000	190.000	260.000
Intake/handhav. WWB	0	50.000	50.000	50.000
WMO	0	225.000	225.000	225.000
Ink. beheer; schuldhulp	75.000	75.000	75.000	75.000
Wijkgericht werken	18.000	18.000	18.000	18.000
Peutersp; kinderopvang	15.000	15.000	215.000	215.000
Totaal	158.000	503.000	773.000	843.000

Toelichting :

- versoering van de bijstandvoorzieningen is niet aanvaard
- de bezuiniging t.a.v. peuterspeelzaalwerk en kinderopvang is hard voor 2011 en 2012; voor de rest is de haalbaarheid afhankelijk van het te houden onderzoek met betrekking tot de onderwijshuisvesting

Aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen

In hoofdstuk 10 is aangegeven, dat er aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen nodig zijn. Deze zijn niet in bovenstaande tellingen opgenomen, maar zijn hieronder voor de volledigheid wel afzonderlijk vermeld.

	2011	2012	2013	2014
Welzijnsinstellingen		150.000	150.000	150.000
Inburgering	100.000	100.000	100.000	100.000
Totaal	100.000	250.000	250.000	250.000

Hoofdstuk 8 milieu

De bedreiging van het leefklimaat is een wereldwijd probleem. De gemeente heeft hierin echter een eigen verantwoordelijkheid. Een milieuvriendelijke en duurzame ontwikkeling is erop gericht, dat ook toekomstige generaties kunnen leven in een schone en gezonde omgeving.

In de komende periode zal duurzaamheid het uitgangspunt van het gemeentelijke beleid moeten zijn. Wat nu al goed is zal worden gehandhaafd, zoals de gescheiden afvalinzameling. Wel zal worden getracht waar nodig verbeteringen aan te brengen. Bij het ontwikkelen van nieuwe activiteiten zal meer aandacht aan duurzaamheid worden gegeven. Dit geldt b.v. bij de inrichting van het openbaar gebied, de aanleg van openbare verlichting, nieuwbouw van woningen en gebouwen.

Voornemens :

- Onderzoeken hoe bij de bouw van nieuwe woningen kan worden gestimuleerd dat aan hogere eisen wordt voldaan dan de wet nu voorschrijft
- Onderzoek naar de kosten en opbrengsten van duurzaam bouwen
- Bij bestaande openbare verlichting zal worden nagegaan of energiebesparende alternatieven mogelijk zijn; nieuwe openbare verlichting zal energiezuinig moeten zijn
- Bevorderen, dat in de komende periode enkele oplaadpunten voor elektrische auto's in onze gemeente worden gerealiseerd door energiemaatschappijen
- In kaart brengen welke problemen burgers op dit moment ervaren ten aanzien van de afvalinzameling; op basis daarvan zullen passende maatregelen worden voorbereid
- In overleg met de woningcorporaties wordt geprobeerd te stimuleren dat ten aanzien van huurwoningen energiebesparende maatregelen worden aangebracht
- Het nieuwe gemeentehuis zal milieuvriendelijk en CO2 neutraal zijn
- Onderzoeken of het mogelijk is dat huiseigenaren met behulp van een duurzaamheidslening van het stimuleringsfonds volkshuisvesting hun woning kunnen isoleren
- In de Groene Compagnie moet ruimte zijn voor experimenten op het gebied van duurzaamheid; zie ook hoofdstuk 9

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 29

	2011	2012	2013	2014
Totaal	34.000	34.000	34.000	34.000

Toelichting :

- het kostendekkend maken van begraven levert een bezuiniging op van € 34.000 per jaar
- de in de voorstudie vermelde eventuele belastingverhoging hoort niet thuis bij de bezuinigingen

Hoofdstuk 9 wonen

Wij willen blijven investeren in versterking van de woonfunctie van onze gemeente als onderdeel van de Regio Groningen-Assen.

Daarbij moet rekening worden gehouden met diverse ontwikkelingen die zich voordoen zoals :

- toenemende vergrijzing
- ontgroening
- de wens om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen

Een goed voorzieningenniveau, b.v. een goed geoutilleerd stadshart, dragen bij aan de versterking van de woonfunctie.

Daarnaast streven wij naar ruime en betaalbare woningen van goede en duurzame kwaliteit in een veilige en aantrekkelijke woonomgeving.

Binnen bovengenoemde kaders willen wij in de komende jaren onze inspanning vooral inzetten op de volgende onderwerpen.

Stadshart

Het stadshart moet zich ontwikkelen tot een levendig hart van de gemeente, voor zowel de eigen inwoners als anderen die het stadshart bezoeken. In de komende jaren moet het richtinggevende besluit van de raad van 31 maart 2009 concrete invulling krijgen. Daarbij staan twee thema's centraal :

1. leisure (vertier/vermaak/ontspanning) aan de zuidzijde van winkelcentrum de Hooge Meeren
2. vervoer en dienstverlening geconcentreerd rond het spoor in de buurt van het vroegere Atlanta-terrein, inclusief een daar te bouwen nieuw gemeentehuis.

Belangrijke aspecten zijn :

- het binnenhalen van subsidies
- het bieden van kansen aan particuliere initiatiefnemers
- het bieden van ruimte voor het houden van evenementen door zowel de gemeente als derden

Groene Compagnie

De Groene Compagnie is een belangrijke ontwikkellocatie voor de langere termijn. Daadwerkelijke invulling is afhankelijk van de economische ontwikkelingen en de ontwikkeling van de woningmarkt. Deze moeten eventueel leiden tot aanpassing van het te bouwen aantal woningen en de termijn waarbinnen dat plaats zal vinden. Aan de kwalitatieve uitgangspunten wordt echter geen afbreuk gedaan. Een sluitende grondexploitatie is het uitgangspunt.

In de Groene Compagnie moet ruimte zijn voor collectief particulier georganiseerd bouwen en experimenten op het gebied van duurzaamheid.

Wijkaanpak; wijkeconomie

Wij willen voortgaan op de weg van de wijkvernieuwing zoals we die de afgelopen jaren hebben gevolgd.

De hoogste prioriteit ligt in de komende periode bij wijkvernieuwing van Gorecht-West.

Een gedegen analyse van de fysieke en sociaal economische situatie van de wijk moet de basis leggen voor breed gedragen plannen die op straat- of buurtniveau worden uitgewerkt.

Een speciaal aandachtspunt voor Gorecht West is het meewerken aan zgn. kleinschalige wijkeconomie, bijvoorbeeld in de vorm van een buurtwinkel of een bedrijfje aan huis.

Ontwikkeling Martenshoek

Al jaren lang wordt gesproken over de realisatie van een passantenhaven in Martenshoek. De plannen zijn inmiddels ontwikkeld tot een gebiedsontwikkeling, waarvan de aanleg van een haven, de bouw van een beperkt aantal woningen en het opknappen van de woon- en leefomgeving deel uitmaakt. Wij zijn bereid als gemeente een bedrag aan het realiseren van dit plan bij te dragen.

Woonservicegebieden

In de aanhef van dit hoofdstuk is gewezen op ontwikkelingen zoals vergrijzing en de wens om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen. Deze ontwikkelingen denken wij te kunnen opvangen door de ontwikkeling van woonservice gebieden. Het gaat daarbij gemeentebreed om enkele gebieden, waar wonen, welzijn en zorg worden geïntegreerd. Wij willen dit concept in de komende jaren verder uitwerken en de eerste aanzetten geven tot uitvoering daarvan. Dit in overleg met de betrokken partners zoals corporaties, instelling en bewoners.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 29-31

	2011	2012	2013	2014
Bestemmingsplannen	50.000	50.000	50.000	50.000
Bouwvergunningen	70.000	70.000	70.000	70.000
Totaal	120.000	120.000	120.000	120.000

Toelichting :

- het bedrag voor citymarketing wordt betrokken bij hoofdstuk 4, economie
- het bezuinigingsbedrag voor monumentenbeleid is geschrapt mede i.v.m. de wens om meer aandacht te besteden aan het behoud van het historisch lint
- de bezuiniging met betrekking tot het derde kansbeleid is niet aanvaard

Aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen

In hoofdstuk 10 is aangegeven, dat er aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen nodig zijn. Deze zijn niet in bovenstaande tellingen opgenomen, maar zijn hieronder voor de volledigheid wel afzonderlijk vermeld.

	2011	2012	2013	2014
Programma wonen	50.000	50.000	50.000	50.000

Hoofdstuk 10 financiën

De financiële positie van onze gemeente staat mede onder druk door de wereldwijde crisis. De inkomsten van de rijksoverheid zullen met ingang van 2012 verder afnemen. Daarnaast komt er minder geld binnen aan bouwleges, onroerend zaakbelasting en uit de verkoop van grond voor woningbouw. Aan de andere kant wordt er meer gebruik gemaakt van onze voorzieningen omdat veel mensen in onze gemeente in een financiële kwetsbare positie zitten.

Het financieel beeld voor de jaren 2010-2014 is zorgelijk. De bezuinigingen vanuit het rijk zijn m.i.v. 2012 verwerkt. Ook zijn de tegenvallende inkomsten/uitgaven meegenomen.

Om ook te blijven investeren in onze gemeenschap is voor nieuw beleid een bedrag opgenomen van 1 miljoen euro.

Dit betekent dat er een ombuiging/bezuiniging moet worden gerealiseerd van € 2.9 miljoen in 2011 tot € 4.9 miljoen in 2014.

De coalitie is van mening ook gezien de onduidelijke toekomst om alleen voor de jaren 2011 en 2012 harde afspraken te maken. Dit betekent dat voor de jaren 2011 en 2012 voor € 2.9 miljoen en voor € 3.7 miljoen moet worden omgebogen/bezuinigd.

De coalitie vindt dat in principe niet bezuinigd moet worden op het stimuleringsfonds, bijzondere bijstand en de langdurigheidtoeslag.

De extra OZB verhoging van 2% t/m 2013 blijft gehandhaafd. Wij zijn echter bereid om als alternatief voor de 2% verhoging een onderzoek te doen naar de invoering van precariobelasting op leidingen en kabels. Als uit dit onderzoek blijkt dat de invoering haalbaar is en er voldoende inkomsten tegenover staan dan is de coalitie bereid de invoering te overwegen. De extra inkomsten t/m 2013 bedragen eenmalig € 1.500.000 en met ingang van 2014 € 500.00 structureel. Hiervoor in de plaats zou dan de precariobelasting moeten komen die hetzelfde bedrag genereert. Als de coalitie hiervan afziet dan blijft de 5 keer 2% overeind.

De tarieven en belastingen worden in beginsel aangepast met het inflatiepercentage. De afvalstoffen en riolering zijn 100% kostendekkend. Bij dit alles merken wij op, dat qua lastendruk onze gemeente in 2010 blijkt tot de goedkopere van Nederland te behoren.

Bezuinigingen en ombuigingen

Zie voorstudie blz. 32

	2011	2012	2013	2014
Hondenbelasting	0	0	0	0
OZB	0	0	0	0
Reclame	0	6.300	6.300	6.300
Totaal	0	6.300	6.300	6.300

Toelichting :

- de voorstellen m.b.t. invoering hondenbelasting en afschaffen vrijstellingen OZB en extra OZB-verhoging zijn niet aanvaard

Aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen

Hieronder is aangegeven, dat er aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen nodig zijn. Deze zijn niet in bovenstaande tellingen opgenomen, maar zijn hieronder - voorzover ze nog niet bij de overige hoofdstukken zijn opgenomen - voor de volledigheid wel afzonderlijk vermeld.

	2011	2012	2013	2014
Vervangingsinvesteringen	120.000	120.000	120.000	120.000
Kwijtschelding	200.000	200.000	200.000	200.000
Totaal	320.000	320.000	320.000	320.000

Toelichting

- vervangingsinvesteringen : in 2011 zullen geen vervangingsinvesteringen worden gedaan; dat bespaart structureel € 120.000
- de totale kosten van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing/ rioolheffing worden opgenomen in de tarieven; een bedrag van € 200.000 komt daardoor niet langer ten laste van de begroting maar ten laste van de tarieven; de stijging van de tarieven voor de burgers dient zoveel mogelijk te worden gecompenseerd door verlaging van die tarieven als gevolg van efficiency

Bezuinigingen en ombuigingen bedrijfsvoering

Zie voorstudie blz. 5-13

	2011	2012	2013	2014
P&O	203.000	303.000	318.630	391.330
Openingstijden	pm	pm	pm	pm
Huisvesting	214.000	214.000	214.000	214.000
Samenwerking Slochteren	pm	pm	pm	pm
TRIO/BWR	131.228	73.243	9.155	pm
Verzelfstandiging overig	0	0	pm	pm
Inkoop	25.000	107.400	107.400	107.400
Inkoop overig	47.000	160.000	160.000	160.000
Informatisering	-52.000	152.000	203.000	210.000
Financieel technisch	30.000	30.000	30.000	30.000
Raad	28.000	28.000	28.000	28.000
Totaal	626.228	1.067.643	1.070.185	1.140.730

Toelichting :

- P&O : in 2011 en 2012 worden extra bezuinigingen met betrekking tot externe inhuur mogelijk geacht tot respectievelijk € 200.000 en € 300.000
- Inkoop overig : de ingeschatte bezuiniging op catering wordt te hoog geacht; de post is daarom met € 100.000 verlaagd
- Raad : het te bezuinigen bedrag wordt als taakstelling gezien; de korting op de raadsvergoeding en het afschaffen van de raadsexcursie wordt niet aanvaardbaar geacht

Totale bezuinigingen en vergelijking met financieel meerjarenbeeld 2010-2014

De bezuinigingen waartoe op basis van de voorstudie is besloten zijn in de tabel hierna getotaliseerd opgenomen, dus exclusief de hierboven reeds vermelde aanvullende bezuinigingen en inkomensverhogende maatregelen.

	2011	2012	2013	2014
Bedrijfsvoering	626.228	1.067.643	1.070.185	1.140.730
Beleid	728.750	1.979.550	2.404.550	2.589.550
Totaal	1.354.978	3.047.193	3.474.735	3.730.280
Financieel beeld	-2.992.000	-3.731.000	-4.601.000	-4.900.000
Tekort	-1.637.022	-683.807	-1.126.265	-1.169.720

Aanvullende bezuinigingen

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat de totale bedragen van de voorgestelde bezuinigingen niet voldoende zijn om de geprognosticeerde tekorten (inclusief middelen voor nieuw beleid ter grootte van € 1 miljoen) op de begroting en meerjarenraming 2011-2014 op te vangen. Daarom zijn afspraken gemaakt over aanvullende bezuinigingen. Deze zijn in de diverse hoofdstukken al vermeld, maar zijn in onderstaande tabel nog eens allemaal op een rij gezet.

	2011	2012	2013	2014
Welzijnsinstellingen		150.000	150.000	150.000
Bibliotheek	100.000	100.000	100.000	100.000
Kielzog	150.000	150.000	150.000	150.000
Vervangingsinvesteringen	120.000	120.000	120.000	120.000
Inburgering	100.000	100.000	100.000	100.000
Programma wonen	50.000	50.000	50.000	50.000
Werkdeel	50.000			
Kwijtschelding	200.000	200.000	200.000	200.000
Totaal	770.000	870.000	870.000	870.000

Toelichting :

- vervangingsinvesteringen : in 2011 zullen geen vervangingsinvesteringen worden gedaan; dat bespaart structureel € 120.000
- kwijtschelding : de totale kosten van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing/ rioolheffing worden opgenomen in de tarieven; een bedrag van € 200.000 komt daardoor niet langer ten laste van de begroting maar ten laste van de tarieven; de stijging van de tarieven voor de burgers dient zoveel te worden gecompenseerd door verlaging van die tarieven als gevolg van efficiency
- werkdeel : voor één jaar (2011) worden de kosten van 1 FTE van de afdeling Onderwijs, Economie en Werk ten laste van het werkdeel Wet Werk en Bijstand gebracht

Nieuw beleid

Dit coalitieakkoord bevat een aantal voorstellen voor nieuw beleid. Daarmee zijn de investeringen gemoeid, die in onderstaande tabel zijn aangegeven.

	2011	2012	2013	2014	
Duurzaamheid	72.000	72.000	72.000	72.000	structureel
Stadswachten	50.000	50.000	50.000	50.000	structureel
Huisverbod	15.000	15.000	15.000	15.000	structureel
Gorecht West			400.000	400.000	structureel
MFC Westerbroek		650.000	650.000		incidenteel
Gebiedsontwikkeling Martenshoek			250.000	250.000	incidenteel
Aanvullend collegeprogramma	200.000	200.000	200.000	200.000	incidenteel
Gewenning begroting onderwijshuisvesting	100.000	150.000	200.000	250.000	structureel
	437.000	1.137.000	1.837.000	1.237.000	

Voorstel om de totale uitgaven te dekken

In bijlage 3 bij dit coalitieakkoord is een voorstel opgenomen met betrekking tot dekking van het totale tekort over de periode 2011-2014. Het gaat in hoofdzaak om :

- het eenmalig inzetten van de Reserves kunstgrasvelden tot een bedrag van € 584.568
- het eenmalig inzetten van de beschikbare middelen voor dekking van de kapitaallasten van gemeentelijke investeringen in de centrumontwikkeling in de periode 2009-2013; dat gaat om een totaal bedrag van € 1.500.000 ten laste van de vrij begrotingsruimte

Voor verdere uitleg wordt naar de bijlage verwezen

Akkoord,

Partij van de Arbeid, R.E. Stähler

Democraten 66, J.W. Velema

GroenLinks, J. Gopal

Lokaal Centraal, S.F.H. Meiring